

Eva Sörell
Näringsdepartementet

Hela Sverige ska levas engagemang för lokal service

I verksamhetsplanen för 2012 ger Hela Sverige ska leva den lokala servicen hög prioritet. Det nära samarbetet med Tillväxtverket fortsätter. Viktiga delar är att vidareutveckla lokala servicepunkter genom regionala projekt och nätverksbyggande, att etablera konceptet Bymacken över hela landet, att stimulera bredbandsutbyggnad och digital närservice, att ägna lanthandeln och grossistledet uppmärksamhet tillsammans med Landsbygdsmentorerna, att samarbeta med Posten om lantbrevbäring och e-handel, att samarbeta med Telia om teknikskiftet för telefonin och med PTS och länsstyrelserna om, förutom bredband, även betaltjänster med mera.

Några aktuella projekt

IT i lanthandeln

Treårigt projekt som Hela Sverige tagit över efter FLF/Landsbygdsservice AB. Butikerna i Fengesfors, Lennartsfors och Sillerud ingår. Särskilt i Sillerud har ett intressant serviceutbud skapats som kan fungera som förebild för andra. Projektet avslutas vid årsskiftet och vidareutvecklas i ett Leaderprojekt.

Samhällsservice i Värmland – Dalarna

Syftet är att utveckla lokala och efterfrågestyrda modeller för integrerad samhällsservice på landsbygden. Avser främst statlig service i samspel med den kommunala, men också lokala utvecklingsgrupper deltar i några bygder. Nu ligger fokus på samarbete mellan Arbetsförmedlingen och kommunen med avsikt att ta över delar av Arbetsförmedlingens verksamhet i tre försökskommuner.

Scandinavian Heartland

Ett gränsregionalt samarbete som omfattar Dalarnas län och Fjellregionen från Röros till Stor-Elvdal i Norge. Syftet är att skapa nya metoder för bärkraftig service. Länsbygderådet i Dalarna deltar aktivt. En informativ metodhandbok har producerats. På väg att avslutas.

Projekt Västerbotten – Innovativ service för tillväxt

Modeller för service och hållbara transporter med hjälp av bland annat GIS-teknik. Regionen är projektägare. Länsbygderådet är initiativtagare och deltar mycket aktivt. En andra etapp planeras med medel från bland annat Vinnova, vilket är intressant i sig.

Digital närservice i Dalarna

Ett samarbete mellan Stiftelsen Folkets Hubb, KTH, Inlandskommunerna ekonomisk förening och Hela Sverige ska leva. Genomförs med Leadermedel som studiecirklar i ett tjugotal byar. Avsikten är att sprida processen norröver. Utbyggnaden av bredband prioriteras i ett första skede.

Projekt Bymacken – nationell karta

Bymacken är en sammanslutning av oberoende drivmedelshandlare som samarbetar med marknadsföring, upphandling och erfarenhetsutbyte. En digital karta över alla registrerade Bymackar i landet produceras under december 2011. Kartan kommer att ligga på Bymackens hemsida och www.helasverige.se Även mackar som inte är anslutna till någon kedja kommer att erbjudas att vara med i

en fortsatt utveckling under 2012. Tillväxtverket delfinansierar kartan.

Projekt Hållbara lokala servicelösningar

Femton utsedda orter spridda över landet har deltagit i projektet i syfte att skapa och utveckla lokala servicepunkter i samverkan mellan den offentliga, den kommersiella och den ideella sektorn. Hela Sverige ska leva är projektägare. Tillväxtverket står för en stor del av finansieringen inom ramen för serviceprogrammet. Projektet avslutat och avsikten är att följa upp och vidareutveckla det i åtminstone två regionala satsningar.

Uppföljning i Norrbotten

Syftet med projektet är att ta vid efter det landsomfattande serviceprojektet ”Hållbara lokala servicelösningar”. Meningen är att stödja Glommersträsk, Moskosel, Seskarö och Kuttainen i deras fortsatta arbete. Ytterligare ett antal orter ska identifieras och stödjäs. Kommunernas roll lyfts fram. Ansökan har inlämnats av länsbygderådet till Tillväxtverket.

Uppföljning i Kalmar län

Diskussioner pågår med Regionförbundet och Tillväxtverket om en satsning i länet med inriktning på samordnad lokal service och som en uppföljning på det nationella projektet. En ansökan kommer att inlämnas av länsbygderådet till Tillväxtverket.

Lanthandlarförening

Hela Sverige ska leva har för avsikt att i samråd med mentorerna för landsbygdshandeln göra en förstudie om intresset för att etablera en samlande intresseorganisation för Sveriges lanthandlare. Ansökan inlämnas till Tillväxtverket och Jordbruksverket i början av 2012.

Kontakter med andra projekt

Genom främst länsbygderåden finns kopplingar också till andra serviceprojekt. Ett exempel är projektet i Västra Götaland, där bland annat Munkedal, Årets kommun 2011, deltar. Munkedal har satsat hårt på fiber till hela landsbygden och på logistiken för servicen. Planering och kommunernas medverkan är i fokus. Även årets lokala utvecklingsgrupp Fjällsjö Framtid har arbetat och målinriktat med den lokala servicen och är en av de bygder som lyfts fram som förebild för andra.

Erfarenheter från Hållbara lokala servicelösningar

Här är några viktiga erfarenheter från vårt nationella projekt Hållbara lokala servicelösningar.

Aktivera alla

För att en servicepunkt ska få långsiktig livskraft måste ideella, offentliga och kommersiella krafter arbeta tillsammans. Beslut om den lämpligaste placeringen, utbudet av tjänster och förutsättningarna för driften ska tas i samförstånd. Lyssna till blivande kunder. Processen att prata med alla tar tid, och måste få göra det.

Kommunen bär ansvar

Kommunen har en nyckelroll i arbetet; dels för att uppmuntra och hjälpa fram lokala krafter, dels för att kommunen ansvarar för en stor del av den service som medborgarna behöver. I grupper där kommunens politiker och tjänstemän är aktivt engagerade har arbetet varit mer framgångsrikt.

Det behövs pengar

Allt lokalt utvecklingsarbete kostar och ideella insatser räcker bara en bit. Finansiering behövs i tre skeden.

- Utvecklingscheckar har stor betydelse. Pengarna kan täcka exempelvis möteslokal, fika, flygblad eller konferenskostnader. Lika viktigt är att checkarna ger utvecklingsarbetet status och är ett konkret bevis för att samhället uppskattar lokala initiativ. Checken bör vara på minst 20 000 kronor.
- I en startfas finns möjlighet att söka finansiering via exempelvis kommunen, Leader, landsbygdsprogrammet, Tillväxtverket med flera. När servicepunkten väl är i drift ska den inte vara beroende av projektpengar utan ha en stabil grund.

- Det behövs en långsiktig offentlig grundfinansiering till entreprenörer som driver lokala servicepunkter. Vi föreslår att kommunen och staten delar det ekonomiska ansvaret.

Regionen ger förutsättningar

Länsstyrelsers och regioners medverkan har stor betydelse. De ansvarar politiskt för regional service och handlägger ansökningar om stöd för olika insatser.

Nationell samordning

En vidareutvecklad nationell samordning mellan myndigheter och kommersiella aktörer är en förutsättning för långsiktigt hållbara servicelösningar i gles- och landsbygd. Tillväxtverket har uppdraget för nationell samordning av kommersiell och offentlig service. I uppdraget ingår även att sprida erfarenheter och kunskaper från olika utvecklingsprojekt som nu genomförs i landet.

Framsynt organisering

Vid inledningen av ett projekt ska det finnas en tydlig plan för vem som ska driva och finansiera servicepunkten när projektet är slut. En lokal entreprenör bör få i uppdrag av kommunen att sköta verksamheten. Det ska vara en entreprenör som har starkt förtroende i bygden. Avtalet bör skrivas på 3-5 år. Lokala representanter ska ingå i styrgruppen för servicepunkten och vara aktiva i det långsiktiga utvecklingsarbetet.

Servicepunkten i framtiden

En servicepunkt kan utformas olika utifrån behov, innehåll, bemanning, sekretessbehov och finansieringslösningar. En viktig förutsättning är att nya kvalitetssäkrade tekniska lösningar kan tillhandahållas för att likvärdig service ska kunna erbjudas företag och medborgare i serviceglesa områden. Servicepunkten bör markeras med en standardiserad symbol/skylt.

Hur går Hela Sverige ska leva vidare med servicepunkterna?

Vi kommer att ta initiativ till att skapa nätverk mellan framförallt de 15 orterna i det nationella serviceprojektet för att sprida erfarenheter och delge tips och idéer. I åtminstone två län räknar vi med att utvecklingsarbetet fortsätter i regionala projekt och vi kommer att uppmuntra även de övriga bygderna att gå vidare inom projekt som finansieras på olika sätt, exempelvis inom Leader. Nätverket ska givetvis vara öppet även för andra byar och bygder som arbetar med servicepunkter. Ambitionen är att det ska successivt utökas och omfatta allt fler bygder. Efter två år kommer vi att följa upp de femton orternas utveckling och redovisa resultatet för berörda statliga verk och departement.

Vi föreslår att regeringen ska

- se till att det finns en kommersiell och offentlig service anpassad till de lokala förutsättningarna oberoende av bostadsort.
- ge statliga myndigheter tydliga direktiv att medverka i arbetet med tillgänglighet till service på landsbygden.
- höja det ekonomiska stödet till kommersiell service och tillföra medel för utförande av offentliga grundservice-tjänster i lokala servicepunkter.
- inom en treårsperiod påbörja arbetet med etableringen av 500 servicepunkter över hela landet. Bygder med långt geografiskt avstånd till närmaste tätort ska prioriteras och minst 50 av servicepunkterna ska utgöras av mobila servicepunkter via lantbrevbäraren.
- omfördela 150 miljoner kronor per år av nuvarande myndighetsanslag till uppdragsersättning för tillhandhållandet av tjänster tillhörande ett offentligt grundservicepaket.
- utifrån gjorda erfarenheter inleda arbete med att bygga upp en kvalitetssäkrad teknisk IT-plattform i framtida servicepunkter i hela Sverige.
- Se till att Landsbygdsprogrammet tillämpas mer generöst och likvärdigt för uppbyggande av servicepunkter över hela landet.

Vi har här främst redovisat några erfarenheter och förslag från vårt projekt Hållbara lokala servicelösningar. Vi bifogar slutrapporten och en populärversion samt den servicestrategi som formulerades inom projektet.

Statskontorets serviceutredning

Vi har lämnat synpunkter till den serviceutredning som Statskontoret fått i uppdrag att göra som en uppföljning på Högdahls rapport. Där för vi fram förslag om ett frikommunförsök i ett femtontal kommuner med syftet att samordna statliga, kommunala, privata och ideella aktörers verksamheter. Vi föreslår bland annat att kommunerna får överta delar av Arbetsförmedlingens uppgifter för att effektivisera verksamheten. Yttrandet bifogas.

Avslutning

Vårt engagemang för att utveckla den lokala servicen på landsbygden i nya former fortsätter på bred front. Det är vår förhoppning att vi ska kunna delta i fortsatt försöksverksamhet men också tillsammans med berörda myndigheter hitta sätt att garantera en bättre långsiktighet i verksamheten.

Med vänlig hälsning

Staffan Bond
verksamhetschef

Bilagor:

Slutrapport Projekt Lokala hållbara servicelösningar
Populärversion Projekt Lokala hållbara servicelösningar
Servicestrategin
Yttrande till Statskontoret